

Klæbu Meieri

fra 1905 – 1940

Av Asbjørn Husby

Følgende er å lese i meieriforeningens første protokoll:
«År 1904 den 8. desember generalforsamling i Klæbu meieriforening der i mødet 6.11. s.å. valgte bestyrelse framlagde forslag til statutter for foreningen sålydende:

Statutter for Klæbu meieriforening

Paragraf 1.

Klæbu meieriforening er et på aktier grundet uansvarlig aktieselskap.

Deler av paragraf 2.

Aktiernes størrelse bestemmes efter matrikelskylden på interessentenes gårde til kr. 75,- pr. skyldmark, så at aktiekapitalen blir mindst kr. 6000,-. En hver interessent pligter at tage så mange aktier som hans gård har skyldmark.»

Det var i alt 20 paragrafer. Lover for meieriforeningen ble ført i pennen av sersj. O. Devle.

Det første styret ble valgt på samme møte etter at statutter for meieriforeningen var vedtatt.

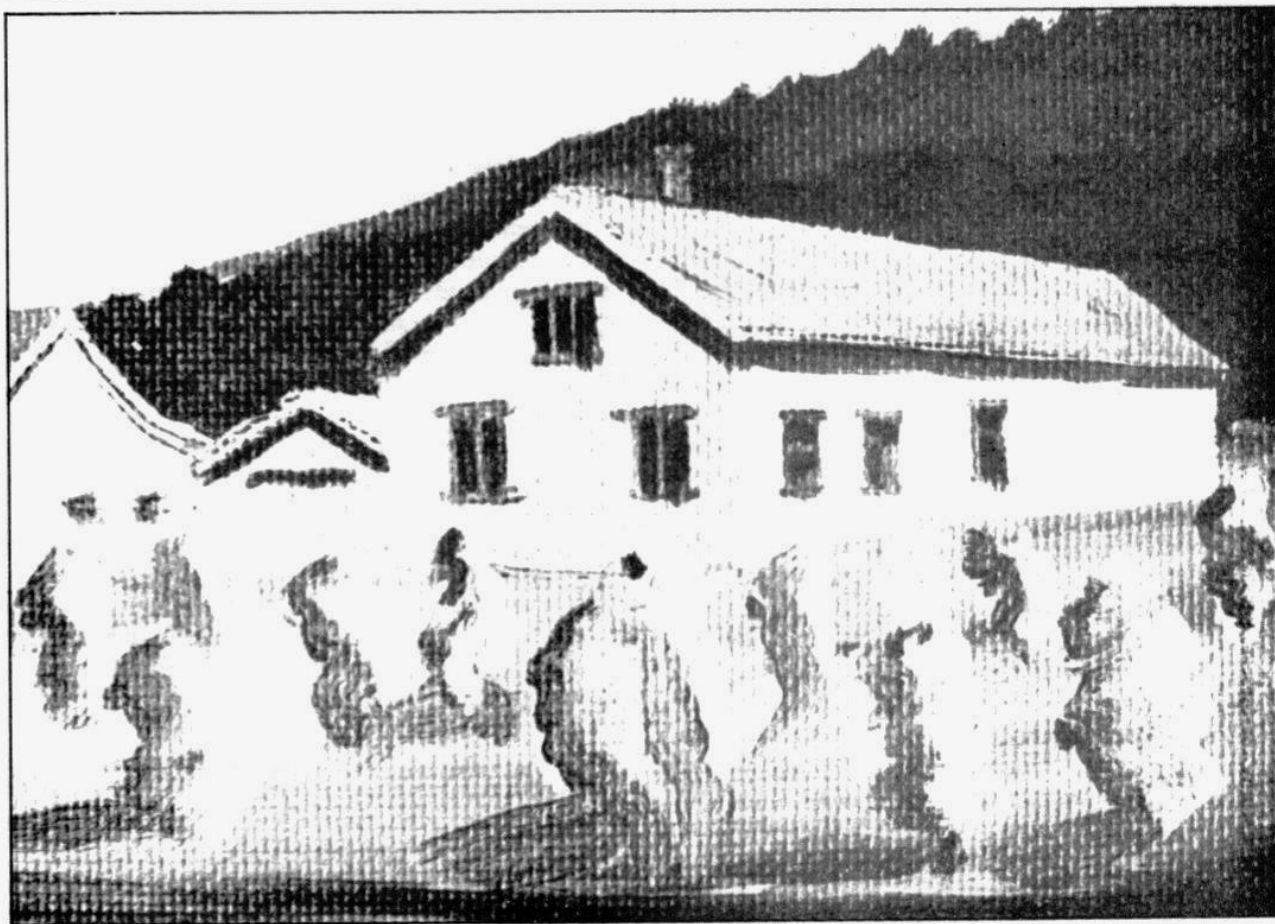
Følgende ble valgt:

O. Devle, form. Bjørn Eidstu og Ingebrigt Vindal. Medlemmer i meieriforeningen fra starten: Bostad søndre, Solem, Devle, Lysklett nordre og Lysklett søndre, Aunet, Torven, Halseth øvre, Halseth nedre, Eidstu nedre, Eidstu øvre, Husby, Størvold-Eidstusveet, Prestegården og Fjærremsaunet. Det ble utlignet en aksjekapital på tilsammen kr. 7.312,50.

Det går fram av protokollen fra 1906 at O. Devle skulle overta kassererjobben imot en godtgjørelse av kr. 10,- pr.mnd. Det er også fra styremøtet samme år bestemmelser om når melkekjøerne skulle være i byen om morgenen og tilbake til meieriet om kvelden. Hvis ikke disse tider ble holdt måtte kjøerne betale bot til meierikassen, kr. 2,- pr. time.

Først i 1908 kan en lese om annonsering og ansettelse av meierske. Da ble Petra Aspnes ansatt med en lønn av kr. 20,- pr. mnd. samt meieriprodukter som melk og fløte.

□ Klæbu Meieri. Etter maleri av Petter Leth Olsen 1935.

Det er tydelig at det begynte å bli en del arbeide med formannsjobben, og fra 1909 får han en godtgjørelse av kr 2,- pr. mnd.

Under generalforsamlingen mars 1911 ble det opplyst at melkemottaket ved meieriet året 1910 var 128049 kg. Melka var betalt med kr. 14.628,- som gir en gjennomsnittspris av 11,4 øre.

Klæbu meieri hadde hvert år sitt valgte fjøsskue. Her følger hvilken dom disse kom fram til under sin befarings i leverandørenes fjøs.

«År 1911 den 3. feb. beså vi alle lagets fjøs, som vi befandt var meget bedre enn forrige år. Laget har 128 melkekjør, som er saa velstelt og pudset, at vi ingen grund har til nogen bemerkning. Ingen sygdom opdagedes, saa vi staar paa høide med hvem som helst efter vaar mening.»

Også følgende kan en lese fra generalforsamlingen i 1911.

«Enstemmig besluttet at indføre tvungen tuberkulinundersøkelse der iverksettes snarest mulig av dyrlege Nordang.»

På møte den 22.3. 1915 ble bl.a. behandlet skriv fra Strindens Landbruksforening om meieriets interesse i opprettelse av en handelsforening og stall m.m. Formannen skulle møte i det tillyste møte for å høre nærmere om saken. Dette var forarbeidet til starting av Trondheims melkeforsyning. Klæbu meieri behandlet samme sak på generalforsamling i 1916, der slikt vedtak ble gjort: «Skjønt Klæbu meieri finder saken god, kan meieriet for tiden ikke gå til nogen endelig andelstegning av den påtekte Trondhjems melkeforsyning.»

Det ble samtidig bestemt at det skulle kjøpes 5 aksjer Bøndernes Hus for kr. 250,-.

Kvinnene har hittil vært lite representert i tillitsverv innen meieriet, men i 1917 ble Serine Eidstu og Else Osen valgt til fjøsskue.

På generalforsamlingen den 1. mars 1919 ble behandlet skriv fra fylkesagronom Grande med henstilling til meieriet om å uttale seg om nødvendigheten ved opprettelse av et Fellessalg i Trondhjem. Enstemmig beslutning: «Meieriet slutter seg helt til den refererte skrivelse om opprettelse av et Fellessalg i Trondhjem.»

Det kan ellers nemnes Fjæremsfossen kom. kraftselskaps tilbud om elektrisk kraft til meieriet. Det ble enighet om å bestille 750 W. Jeg finner grunn til å ta med melkemengde og priser for året 1920. Innveid melk 125726 kg. med en pris av kr. 0,54 pr.kg. Meierskens lønn var da kr. 130,- pr. mnd. i tillegg til melkeprodukter.

En kan se at fra 1921 og senere blir tidene dårligere. Styre og generalforsamling behandler mange søknader om ettergielse av gjeld. Tildels ganske store beløp sett i samband med meieriets omsetning pr.år. Jeg blar raskt utover i protokollen og stanser ved årsmøtet holdt den 8. mars 1930. Det står i pk. 11: «Enstemmig besluttet å danne innkjøpslag for meieriets interessenter for de varer som Felleskjøpet i Nidaros fører. Som styre for innkjøpslaget fungerer meieriets styre».

Lagets navn ble Søndre Klæbu Innkjøpslag. Fra 1931 startet Sør-Trøndelag melkesentral sin virksomhet og dette ga en del forstyrrelser med leveransen til Trondheim for Klæbu Meieri, men etter konferanse med disponent og styre for sentralen, ordnet leveransen seg til det beste for begge parter.

I forbindelse med tilslutning til melkesentralen ble det bl.a. forandring av leveransen til de forskjellige utsalg som Klæbu Meieri hadde. Disse var: Tempe Kolonial, Hammer, Frk. Olsen og Woldøien. Tilslutningen til melkesentralen kostet kr. 2.098,- av en brutto inntekt stor kr. 50.676,-.

Allerede på årsmøtet den 12. mars 1932 var det diskutert nedleggelse av Klæbu meieri og å underhandle med Trondheims Meieri og Melkeforsyningen om betingelser for å bli opptatt i et av disse. Styret fikk i oppdrag å forhandle med nevnte meierier. Inntil året 1934 hadde all transport av melkeprodukter foregått med hest fra Klæbu Meieri til utsalg og forbrukere i Trondheim. Hver leverandør var pålagt kjøring etter den melkemengde vedk. leverte til meieriet. Leverandører som ikke hadde hest fikk utbetalt mindre for melka på grunn av at de slapp denne transporten.

Da som nu kunne en komme ut for fristelser i byen og med uregelmessigheter både ved leveranse i Trondheim og ved heimkjøringa. Disse ble av styret og senere av årsmøtet funnet uverdige til å transportere melk til Trondheim.

År 1934 den 10. juli holdtes interessentmøte i Klæbu Meieri til drøftelse av spørsmålet om å gå over til biltransport av melken som skulle leveres til byen. 17 interessenter møtte. Mot 2 stemmer ble det besluttet å gå over til biltransport. Ingvald Aune, i konkurranse med 4 andre, fikk kjøringa for en sum av 0,9 øre pr. l. En epoke i meieriets historie var dermed slutt.

I styremøte den 10. des. 1934 ref. oppsigelse fra kasserer Arnt Lysklett som hadde fungert som kasserer fra 1916. Han hadde de første år kr. 10,- som senere ble hevet til kr. 15,- pr. mnd. Fra samme år overtok Ingvald Aune som kasserer.

I 1935 ble det fra meieriets interessenter tatt opp takt til starting av kvegavlforening. Meieriet bevilget kr. 500,- til innkjøp av okse. Navnet ble Sletten Feavlslag. Det første styre var: Knut Hjelien, Sivert Aune og Magnar Grendstad.

Vi skriver året 1939 og meieriene utover bygdene blir pålagt mange og store restriksjoner for motarbeidelse av munn og klovsyke, pasteurisering av returmélka, samt reduktaseprøver av melka som leveres til meieri. Styret for Klæbu Meieri finner det etter dette umulig å fortsette driften.

Det siste årsmøte i Klæbu Meieri ble holdt den 9. mars 1940. Årsberetning og regnskap viser følgende: Innveiet melk 466488 kg. Utlønningspriser 18,38 øre pr.kg. Det ble vedtatt å legge ned meieriet fra 1. april 1940 og leveransen av melk skulle gå til Trondheim Meieri.

Etter 35 år, fra 1905 til 1940 er historien om Klæbu Meieri slutt, men innstasen til de menn som startet og

drev meieriet bør ikke glemmes. For ukjente og yngre lesere kan det opplyses at meieriet lå på Aunes grunn ved Fjæremsaunet.

Alt inventar som tilhørte meieriet ble solgt ved auksjon. Sivert Aune fikk kr. 100,- for å rydde tomte som da ble tilbakeført Aune.

Formenn i Klæbu Meieri:

O. Devle	1905 – 1906	Lars Lysklett	1906 – 1907
Edvart Husby	1907 – 1908	Peder Dragsten	1908 – 1909
O. Devle	1909 – 1913	Edvart Husby	1913 – 1914
Sivert Aune	1914 – 1921	Iver Eidstu	1921 – 1923
		Sivert Aune	1923 – 1940

AVKJØLING AV MELKA

Det ble allerede de første år i meieriets historie bygd isdam og ishus. Hver vinter ble saging, av- og innkjøring av is foretatt. De første år av leverandørene, men senere ble issagingen bortsatt på anbud.

Isdammen som lå på Lysklettmyra var om sommeren et yndet tilholdssted for en del av bygdens kommende menn. Her lærtes de første svømmetak og de første stup ble foretatt. De hygieniske forhold var ikke de beste. På botnen var mudder som gikk til knes, og det var ikke sjelden at stuperne ble stående fast med hodet i mudderet og hjelpsomme kamerater måtte trekke stuperne opp fra bunnen. Blodigler store som frosker var også å finne i mudderet, men badelivet flørerte allikevel, med brune guttekopper som resultatet.

ETTERSKRIFT

Ved å lese i slike gamle protokoller må en beundre disse menn som skrev møtereferater fra årsmøter og styremøter. Tross kort skolegang hadde de en lettleselig håndskrift og god rettskrivning, og uttrykte forslag og vedtak på en lettfattelig måte. Den oppvoksende ungdom med langt mere skolegang og gode lærerkrefter står etter mitt syn langt svakere når det gjelder rettskrivning og møtereferater.

Ved avskrift har jeg igjengitt så nøyaktig som mulig forslag og vedtak, og andre utdrag fra protokollene etter den tids rettskrivning.

Husby 1984
Asbjørn Husby

Vi kan ta vare på fortiden på mange måter. Eksempel: Registrering og vedlikehold av faste kulturminner, samle og ta vare på ting lokalt eller i museum, nedskrivning av eldre hendinger, historier, eventyr, sagn, folkemusikk, stedsnavn i inn- og utmark, ta vare på gamle dokumenter, holde gamle tradisjoner i hevd for å nevne noe.

Men det haster, — mye er borte, og mye er vi i ferd med å miste hvis det ikke blir tatt vare på nå.

1905 – 1906

Til Klæbu Meieri's slutt-fest på Ljosheim den 30. mars 1940

Av Karl Villmo.

Så står vi ved Klæbu Meieri's bære
men ingen skal se at vi feller en tå. ²
Vi bør ikke hykle en sorg som vi ikke
kan slokke med rømgraut og litt til å drikke.
Fred med det gamle – hurra for det ny –
– nå kjører vi beinast til Trondheims by.

I kveld bør vi stanse og se oss tilbake
til trekagge-kjøringens henfarne dage
– til ny som at allting er gitt i doktriner
og regnes i A – B – og C-vitaminer —
– i spalting av Celler – mikrober så små
at vi i vårt enfold kan intet forstå.

Byfolkets sanser er skjerpet med tiden
de merker en bismak – om aldri så liten –
så er det kan hende no'n prikker på bunnen
– de tør ikke drikke – får gi det til hunden
og tanken på kumøkk har mange sjenert
selv lukta på Sluppen er mer kultivert.

Det herskende grunnsyn – det rent sanitere
ved bønders produkter å sentralisere
og fri dem for alt en for urent kan kalle –
se det må vel være fordel for oss alle,
når mjølka er sila og bråka og kokt
er livsgnisten helt i basillene slokt.

Og folket blir friske og sterke og sunde
og smilende glade og trillende runde
for mjølka kan brukes til menneskeføde
og dyrene drikker seg ikke til døde –
– kolera og magasyk – tyfus og pest
er borte – og derfor så holder vi fest.

Når folket i byen har fått hva de trenger
av bygdebefolkningens varer og penger –
og folket på landet er nøyd med det lille –
vil alltid no'n kroner til bygdene trille,
når lønner og avgifter helt er betalt
– vi takksamme er – for de tok ikke alt.

Så takker vi alle – kone og mann –
av Klæbu meierilag
som her har endvendt sitt mjølkespann
helt inntil denne dag.
Takk til meierske – kundekrets –
– alle med tillitsverv –
alle har oftest vært tilfreds
alle har ydt sin skjerv.